

HET BOUWMEESTER LABEL

VAN ONDERZOEK NAAR INSPIRATIEBRON VOOR REALISATIES IN DE PUBLIEKE RUIMTE

Het Team Vlaams Bouwmeester gaat jaarlijks op zoek naar sterke ruimtelijke concepten en geïntegreerde onderzoeksvragen die een positief maatschappelijk verschil kunnen scheppen. Met het Bouwmeester Label wil het vernieuwende en beleidsrelevante ideeën oppikken vanuit de onderzoeks- en ontwerppraktijk, en zo ongevraagd onderzoek ondersteunen in zijn prille beginfase. Een aantal recent gevoerde onderzoeken hebben betrekking tot de publieke ruimte.

Veel ontwerpers en onderzoekers initiëren zelf ruimtelijk onderzoek. Vanuit een gefundeerde intuïtie, maar vaak zonder concrete opdrachtgever, budgetten, timing of beleidscontracten. Als Team Vlaams Bouwmeester zijn we er ons ten volle van bewust dat architecten, stedenbouwkundigen en ruimtelijke onderzoekers net bij het begin van dergelijke potentieel beleidsrelevante initiatieven een extra steun kunnen gebruiken. Daarom doen we jaarlijks een oproep naar onderzoeksvorstellen, waaruit we er telkens drie kiezen. De onderzoekers krijgen een bescheiden budget om onderzoek toe te laten, te netwerken, workshops of rondetafelgesprekken te organiseren, teksten en beelden te produceren, ... Daarnaast helpen we de nieuwe inzichten mee op de politieke agenda te plaatsen én ingang te doen vinden bij beleidsmakers en administratie. We bieden de laureaten een forum in de vorm van een lezing en een debat in het Atelier Bouwmeester in Brussel.

Het concept bleef van bij het ontstaan in 2013 onveranderd. Sinds 2016 werken we nauw samen met het Vlaams Architectuurinstituut, dat mee instaat voor de selectie en de resultaten naar een breder publiek helpt te communiceren. Een aantal onderzoekers krijgt de kans om een mini-tentoonstelling op te stellen in de wandelgangen van deSingel in Antwerpen.

HET BOUWMEESTER LABEL

Het Bouwmeester Label laat ons toe veel verschillende thema's te agenderen, van openlucht zweminfrastructuur in Brussel tot transitieopgaven als ontharding, vergroening van gevangenissen of de waterkwaliteit van de stedelijke waterwegen. We zien ook allerlei interessante samenwerkingen ontstaan: ontwerpers die expertise van middenveldorganisaties inschakelen, onderzoekers die studenten betrekken of lokale besturen die uitgedaagd en geïnspireerd worden. De output van deze onderzoeken kan verscheidene vormen aannemen. Naast de bovenvermelde lezingen, debatten en tentoonstellingen, zijn er ook publicaties en zelfs films gemaakt.

Celine Oosterlynck,
Team Vlaams
Bouwmeester

BOUWMEESTER LABEL 031: GROENE SPEELDORPEN

Het project Groene Speeldorpen ondersteunt lokale overheden bij het ontwikkelen van een visie rond groene speelruimte. Zelfs in dorpskernen gelegen in landelijk gebied is er niet altijd voldoende en/of toegankelijk speelgroen. Kinderen spelen soms niet buiten, omdat ouders, begeleiders of de kinderen zelf sociale drempels ervaren. BOS+, Kind en Samenleving, Endeavour en drie deelnemende dorpen onderzochten hoe gemeenten buiten spelen in de natuur meer kunnen faciliteren.

De onderzoekers bepaalden een aantal bouwstenen die nodig zijn voor een geslaagd traject. Ze deden dit aan de hand van casestudy's in Bree, Hamont-Achel en Pelt. In de voorbeeldprojecten gaan biodiversiteit, klimaat, recreatie en beleving hand in hand in de zoektocht naar een blijvende impact op het gemeentelijke speelbeleid.

Een intens participatietraject resulteerde voor de drie locaties in een ontwerp voor een groene speelplek. Die worden binnenkort aangeplant in samenwerking met de kinderen en jongeren uit de buurt. De visiedocumenten - opgemaakt voor de drie gemeenten - worden binnenkort gepubliceerd, zodat ze ook andere gemeenten kunnen inspireren.

"Het Bouwmeester Label laat ons toe veel verschillende thema's te agenderen, van openlucht zweminfrastructuur in Brussel tot transitieopgaven als ontharding of vergroening"

BOUWMEESTER LABEL 030: "...JA, MAAR DE PARKEERPLAATSEN..."

Atelier Horizon en Osmos Network stellen vast dat bij de inrichting van de openbare ruimte de parkeerproblematiek telkens het debat monopoliseert en andere kwesties naar de achtergrond duwt. In debatten met bewoners van kleine en middelgrote centra stoten beide teams vaak op een gebrek aan inzicht in deze problematiek. De geplande veranderingen maken omwonenden, winkeliers en gebruikers bang en lokken soms hevige reacties uit. De verbanden tussen de stedelijke strategieën enerzijds en het dagelijkse leven van de bewoners anderzijds zijn onvoldoende gekend. Het is vaak comfortabeler om nee te zeggen en vast te houden aan wat we kennen dan risico's te nemen.

Verschillende werk- en overlegmethodes en de presentatie van theoretische studies of goede voorbeelden werpen nauwelijks vruchten af. Wat ontbreekt, zijn tools die het debat terugbrengen tot het niveau van de bewoners. Deze tools moeten de juiste vragen stellen, angsten en wensen beter verwoorden en het publieke debat op gang brengen tijdens werksessies, overleg en cocreatie. Aan de hand van getuigenissen van gebruikers, bewoners, winkeliers en gemeentepersoneel willen Atelier Horizon en Osmos Network een korte film realiseren voor overheden, verenigingen en adviesbureaus die zich bezighouden met de problematiek van de voetgangerszones en de bijbehorende parkeerproblematiek. De film is ideaal als hulpmiddel bij participatieprocessen. De documentaire wordt verwacht in het najaar van 2024.

1 Collage '... ja, maar de parkeerplaatsen...'

BOUWMEESTER LABEL 026: RUIMTE VOOR DIVERSITEIT

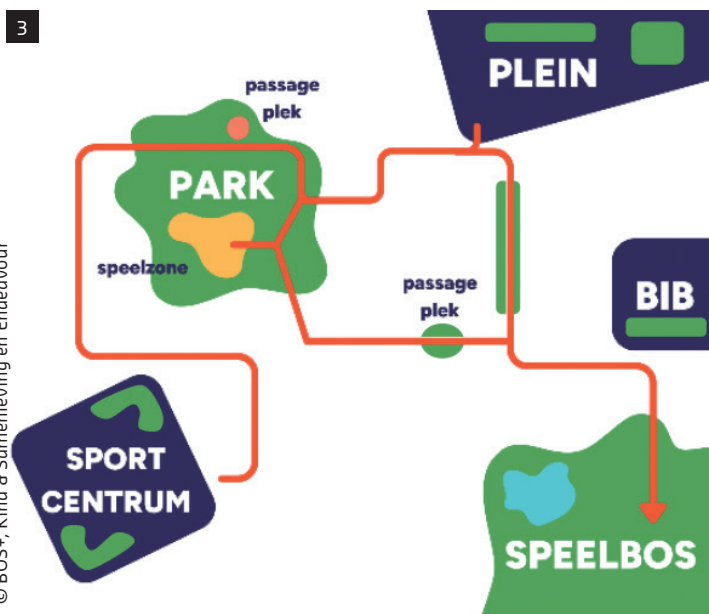
De publieke ruimte is dé plaats waar de wensen, gebruiken en noden van een onbepaald aantal gebruikers samenkomen. Een balans hiertussen vinden is niet evident. Beleidsmakers worden geconfronteerd met een stijgende complexiteit, maar ook met polarisatie en angst voor verandering. Het afstemmen van ruimtelijke ingrepen met de sociale realiteit is daarom essentieel. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het publieke domein een ruimte is voor diverse gebruikers? Hoe wordt een straat, plein of park een plek waar mensen op verschillende manieren samen kunnen zijn? Om antwoorden op dergelijke vragen te formuleren, is het belangrijk die wensen, gebruiken en noden in kaart te brengen. Het integreren van verschillende invalshoeken - zowel vanuit een helikopterperspectief als vanuit de bewoners zelf - is het noodzakelijke startpunt bij het creëren van ruimte voor diversiteit.

De architecten van 51N4E Acte en antropologe Ruth Soenen van Simply Community combineren deze invalshoeken tot een facetrijk onderzoek naar ruimte

"De publieke ruimte is dé plaats waar de wensen, gebruiken en noden van een onbepaald aantal gebruikers samenkomen"

© Atelier Horizon en Osmos Network

© BOS+, Kind & Samenleving en Endeavour

© 51N4E Acte - Simply Community

voor diversiteit. Over welke kwaliteiten moet de publieke ruimte beschikken en hoe organiseer je die? Ze stellen een methodologie voor die ruimtelijk ontwerp en antropologische analyse verweeft om zo te komen tot genuanceerde projectdefinities voor (rand)stedelijke transformaties. Je leest over hun aanpak in het volgende nummer van Publieke Ruimte. De volgende oproep naar projectvoorstellen wordt gelanceerd in het najaar van 2024. ■

→ **Meer info**

Meer info over alle labels op <https://www.vlaamsbouwmeester.be/nl/instrumenten/bwmstr-label>

- 2 Still uit de film over problematiek van parkeerplaatsen
- 3 De bouwstenen van een groen speeldorp: avontuurlijke-natuurlijke speelplekken en veilige verbindingen, trage wegen en passageplekken.
- 4 Een verbindend park voor de wijk, uit de wijkstructuurschets voor Moskou-Vogelhoek

**TEAM
VLAAMS
BOUWMEESTER**